

zocht; bijzonderheden hieromtrent zijn te vinden bij ASK 1), die het vorige jaar een uitvoerig overzicht gaf omtrent hetgeen bekend is van den samenhang tusschen metastatischen vaatvlieskanker en primaire kankers elders in het lichaam. Dat „de oogsymptomen zonder het fundusbeeld”, waarmee blijkens het gezegde op blz. 3266 bovenaan, een lichte exophthalmus wordt bedoeld, geen steun voor de diagnose zouden geven, was te voorzien; dat dit echter, gelijk de schrijver beweert, te verklaren zou zijn, doordat andere ziekten, welke in hoofdzaak betrekking hebben op afwijkingen in het beenmerg, ook met oogverschijnselen zouden gepaard gaan wil mij al zeer vreemd voorkomen. Daar de hier met name genoemde oogverschijnselen van den meest uiteenloopenden aard zijn, behoeft het geen verwondering te wekken, dat, gesteld al, dat men deze in een bepaald geval alle bij elkaar zou aantreffen, hieruit geen aanwijzing voor een eventueel algemeene aandoening is te verkrijgen. Tenslotte nog enkele vragen. Hoe is het beloop van dit ziektegeval geweest? Is hier van de vaatvlies tumoren nog nader pathologisch anatomisch onderzoek verricht? Gaarne zou ik, en waarschijnlijk andere belangstellende collegae met mij, hieromtrent nog iets vernemen.

Delft 12 Juli 1935.

K. T. A. HALBERTSMA.

In antwoord op de vragen en opmerkingen van collega HALBERTSMA, wil ik allereerst mededeelen, dat onze patiënte nog in leven is en de toestand tot nu toe vrijwel hetzelfde bleef. Haar gezichtsvermogen is volgens den huisarts sedert het vertrek uit het ziekenhuis niet minder geworden, er zijn geen pogingen aangewend om een van de gezwellen te verwijderen of nader te onderzoeken.

Wat de opmerkingen van collega HALBERTSMA betreft over de verschillende ontstaansmogelijkheden van vaatvliestumoren, gepaard gaande met carcinomen elders in het lichaam, wil ik hem dank zeggen voor de gegeven interessante inlichtingen, welke mij voor het meerendeel onbekend waren.

Per slot van rekening heb ik de mogelijkheid van een tumor chorioideae onafhankelijk van een borstkanker niet absoluut uitgesloten, alleen in mijn geval onwaarschijnlijk geacht op de door mij beschreven gronden. Men zal toch bij het stellen van een diagnose rekening moeten houden met de praedilectieplaatsen van metastases van enkele carcinomen en het is toch bekend dat het mamma carcinoom neigt tot metastaseering onder andere in de chorioideae, wat men bijvoorbeeld van het uteruscarcinoom niet zeggen kan.

Het medegedeelde over de meening van FEHR vond ik in het leerboek der oogheekunde van E. FUCHS, 1926, op bldz. 537. — Hier staat het volgende te lezen: „Nach FEHR kämen als Kennzeichen des metastatischen Aderhaut-karzinoms in Betracht: 1. das Vorhandensein eines Mammakarzinoms, 2. Multiplizität oder beiderseitiges Auftreten, 3. rasches Wachstum, 4. der Befund einer flachen, wenig prominenten, höckerigen Geschwulst in der Gegend des hinteren Poles, über der die Netzhaut stark getrübt ist, so dass nur allenfalls die Ränder der Geschwulst sichtbar sind.” (Collega MARX beschreef mij zijn waarneming eveneens in dien geest). Ik hoop hiermede voldoende aan het verzoek van collega HALBERTSMA te hebben voldaan.

Rotterdam, 20 Juli 1935.

M. HOMMES.

MANIEREN BIJ CENTRAAL BEHEER.

Aan de Artsen.

„Tenslotte wordt de voorgestelde overeenkomst met groote meerderheid als „onaannemelijk verworpen”, aldus het verslag der algemeene vergadering, gehouden op Dinsdag 2 Juli j.l. — Een op 12 Juli j.l. gedateerde circulaire van Centraal Beheer, gericht aan de „medici-contractanten” zegt: „de algemeene ver-

1) *Acta ophthalm.* Vol. 12. Fasc. 4. 1934.

gadering besloot dezer dagen de behandeling van de gewijzigde overeenkomst uit te stellen."—De klank van deze woorden van C.B. is misleidend, doch — laat ons hopen — niet in staat, om de begeerde handteekeningen binnen te krijgen.

Neen collegae — wij mogen onze handteekening, welke ons stempelt tot „medici-contractanten" nooit meer plaatsen. Wij zijn thans vrij en wij moeten onze vrijheid behouden — tegenover iedere bedrijfsverzekering — allereerst tegenover C.B.

Wij hebben voor het vervolg onze nota te sturen aan de werkgevers, die verantwoordelijk zijn onder andere voor de geneeskundige verzorging der patiënten.

De ervaring leert, dat deze weg geen noemenswaardige bezwaren oplevert bij alle andere bedrijfsverenigingen, die zich tevens ten opzichte van ons werk en onze persoon op juiste en eerbiedigende wijze vertoonden.

C.B. geeft gelegenheid aan de *landbouwers* om zich „in- en buiten bedrijf" tegen ongevallen te verzekeren. Het komt mij voor dat deze wijze van verzekering ontoelaatbaar is — althans in dien zin, dat de administratie voor deze kapitaalcrachtige personen gescheiden moet blijven van die der arbeidersverzekering. De wet komt terecht op voor den arbeider, maar niet voor den boer, die hier bedoeld is.

De goede zaak der arbeidersverzekering wordt bedorven door speculatieve verzekering voor de landbouwers. Waar de tijdsomstandigheden het begrijpelijk maken dat er moeilijkheden rijzen in het bedrijf der arbeidersverzekering, is het, naar mij voorkomt, onjuist om het risico te vergrooten, door een bijbedrijf uit te oefenen als bijvoorbeeld een boeren-middenstandsverzekering of iets dergelijks.

Dit valt evenwel buiten mijn bemoeiingen, Waarvoor ik echter wil opkomen, is in de eerste plaats, *voor ons werk*, en in de tweede plaats *voor de bepaling van ons honorarium*, geheel in overeenstemming met de *persoonlijke* omstandigheden van de patiënten.

De manier waarop C.B. meent de „medici-contractanten" te bevelen en bedreigen, ten grieve van haar bestaansmogelijkheid en ten koste van onze reputatie en bestaansvoorwaarden — mogen en kunnen wij nooit aanvaarden.

Een sprekend voorbeeld: dezen winter moest ik in den nacht hulp verleen bij een landbouwerszoon, (bij C.B. verzekerd, zoogenaamd in- en buiten bedrijf) die levensgevaarlijk gewond in hals en aangezicht, enz. in de nabijheid van mijn huis, ergens was binnengebracht. Ruim anderhalf uur tijds had ik noodig voor de eerste behandeling. Ik behandelde hem nog 2 à 3 weken.

De nota adresseerde ik op verzoek aan C.B. Dit verminderde het gevraagde honorarium tot ongeveer de helft. De patiënt en zijn familie hadden N.B. gaarne ongeveer de helft *meer* willen geven, dan ik gemeend heb te mogen vragen.

Daarbij had de controleur van C.B. zich tegenover de familie op zeer onbehoorlijke wijze uitgelaten over mijn vordering.

Ik heb mij daarop herhaaldelijk gewend tot den hoofdbestuurder van C.B. om een onderhoud, liefst binnenskamers, ter beslechting van de aangelegenheid. Tevens wenschte ik hem te onderhouden over een ander geval, doch, zoowel het een als het ander werd doodgezwegen, terwijl ik voor de financieele kwestie werd verwezen naar de daartoe ingestelde Commissie.

De directeur dr. POSTHUMA, schreef mij bovendien, dat ik wegens beleediging zou worden gedaagd voor den Raad van Tucht. Thans, na twee maanden, wacht ik nog steeds op een oproeping. Hapert daar iets — wat een ten laste legging in den weg staat? Ik hoop *mijn tijd* — te kunnen afwachten.

Hontenisse, Juli 1935

C. A. CAMMAERT.

BERICHTEN.

BUITENLAND.

CEYLON. — **Kraamvrouwensterfte.** Op Ceylon zijn in 1934 3832 kraamvrouwen gestorven, of 18.6 per 1000 bevallingen. In Engeland, waar men in het geheel nog niet tevreden is met de kraamvrouwensterfte, bedraagt deze 4 per 1000